

bulletin 12

20 PROSINEC 2007

akademický

Kapr obecný je vítaným úlovkem sportovních rybářů, ale z hlediska vlivu na kvalitu vody není nijak užitečný. (O skutečném obrazu rybích obsádek se dozvíte na str. 4–5.)

FOTO: JIŘÍ PETERKA, ARCHIV BC AV ČR

ZA PRAVDIVÝM OBRAZEM DĚJŮ POD HLADINOU VOD

Hledání pravdivého obrazu je samozřejmým základním krédem každého vědce. Přesto se právě toto hledání stalo podtitulem mezinárodní konference Fish Stock Assessment Methods for Lakes and Reservoirs: Toward the true picture of fish stock. Ve snaze vědců porozumět dějům pod hladinou představuje vodní prostředí stále značnou překážku. Navíc rybí obyvatelé nádrží a jezer zřídka kdy při prozrazování tajemství své biologie spolupracují. Jaký div, jsme-li často svědky toho, že se někteří badatelé spokojují s obrazem, který má k pravdivému dost daleko.

Dnešní doba, kdy se vyžadují informace v krátkém čase a pokud možno za málo peněz, nepřesností přímo nahrává. Takováto situace rozvoji poměrně obtížného oboru nespěchá, naopak si lidé na málo kvalitní data postupně zvykají a nesnaží se dosáhnout kvalitnějších výsledků. Do tisíců hektarů a milionů kubiků nádrží a jezer se nejedna nepřesnost pohodlně vejde, možnost ověřit výsledky je ale obvykle velmi obtížná.

Návrat k pracnému získávání ověřitelného pravdivého obrazu nepůsobil zprvu dojmem úspěšné marketingové strategie. Když jsme před třemi lety vyhlásili téma konference, která postižení pravdivého obrázku vrací mezi priority, byli jsme zvědaví, jak naše osamocená výzva dopadne. Po nesmělých začátcích předčila odezva všechna očekávání. Na konferenci do Českých Budějovic se ve dnech 11.–15. září 2007 sjelo 110 odborníků ze 34 zemí pěti kontinentů. Kon-

ferenci pořádalo Biologické centrum AV ČR – Hydrobiologický ústav ve spolupráci s European Inland Fisheries Advisory Commission (EIFAC), Evropskou komisí pro normalizaci (CEN) a Jihočeskou univerzitou. Zahájení se zúčastnili vedoucí představitelé kraje, města, AV ČR a JU. Z 62 prezentací vybraných pro ústní přednes neodpadla ani jediná. Odborný program doplňovalo 34 posterů a pět specializovaných workshopů. Drtivá většina účastníků setrvala až do samotného konce a na adresu pořadatelů dorazily desítky ústních i písemných poděkování. Jeden známý britský odborník shrnul situaci slovy, že ještě ze žádné konference neodjížděl s tolika papíry popsanými užitečnými poznámkami.

Skutečný obraz rybních obsádek tedy vědeckou komunitu stále zajímá. Z tohoto hlediska měly velký ohlas zejména příspěvky kriticky ověřující limitace a výpovědní schopnosti „módních“ metodických přístupů, zejména použití tenatních sítí a hydroakustické techniky, které se dnes využívají nejčastěji. Na druhou stranu se ukázalo, že až příliš málo pozornosti se dnes věnuje tzv. aktivním způsobům získávání vzorků ryb vlečnými a zátahovými sítěmi, elektrolovem či vizuálními přístupy. Nepočtené, ale kvalitní referáty na tato témata zároveň ukázaly nenahraditelnost těchto přístupů, pokud chceme o vodách získat pravdivý obrázek. Přínos pořádajícího pracoviště ke studiu rybních obsádek aktivními metodami byl oceněn výzvou ke koordinování přípravy evropského standardu na použití zátahových sítí a evropského projektu na vyvinutí metod tralování ve sladkých vodách. Tato témata byla zároveň vybrána jako nosná pro příští podobná setkání. Zejména vzorkování vlečnými sítěmi se jeví jako slibný přístup pro získávání skutečně nezkrasleného obrázku o rybních společenstvech nádrží a jezer. Je však nesmírně náročné na zařízení (silné tažné lodě a speciálně konstruované sítě) a know-how, a tak si žádná jednotlivá země netroufá sama vytvořit metodiku vzorkování pro sladké vody. Potřeba

Prohlídka průzkumné techniky na Hydrobiologické stanici Biologického centra AV ČR na Římově vzbudila velký zájem účastníků.

FOTO: JIŘÍ PETERKA, ARCHIV BC AV ČR

FOTO: MOUJÍR VASEK, ARCHIV BC AV ČR

FOTO: JIŘÍ PETERKA, ARCHIV BC AV ČR

mezinárodního přístupu k tomuto problému podtrhává též možnost těžit z bohatých zkušeností kolegů pracujících na moři.

Velká pozornost se při konferenci věnovala standardizaci vzorkovacích metod jakožto cestě k dosažení co nejlepších a vzájemně srovnatelných výsledků. Standardizace probíhá nezávisle v EU a USA a letošní setkání znamenalo důležitý krok k propojení standardů. Američtí vědci dostali ke čtení a k okomentování standardy evropské a naopak. Bylo velmi příjemné být katalyzátorem takové výměny. Zároveň se při konferenci bořily umělé bariéry mezi „normalizačními“ institucemi (státní orgány) a akademickou sférou. Důležitost standardů pro sledování ryb nádrží a jezer byla mnohokrát potvrzena, zároveň se však ukázala nutnost jejich zdokonalování a skutečnost, že na samotné hranici poznání nelze na současné standardy příliš spoléhat. Univerzálním standardem zůstává kritické oko, zdravý rozum a poctivá práce.

K úspěchu setkání v nemalé míře přispěla i exkurze na údolní nádrž Římov spojená s prohlídkou techniky, která se používá pro průzkumy našich ná-

drží, a do Českého Krumlova. Účastníci předložili organizátorům 40 rukopisů, z nichž musí organizační výbor vybrat zhruba polovinu pro tématické číslo vědeckého časopisu *Fisheries Research*, které by se mělo stát klasickou příručkou pro další vzorkování nádrží a jezer.

Náš zájem o rybí obsádky nádrží pramení především ze snahy pochopit fungování všech důležitých složek vodního ekosystému. Význam pravdivého obrazu pro toto poznání je nasnadě. Procesy pod hladinou nádrží jsou však vzrušující nejen z hlediska vědeckého, ale mají i řadu praktických dopadů pro zachování kvality vody, rybářské využití přírodních zdrojů a ochranu cenných jezerních systémů. Velký zájem účastníků o přístupy vzorkování ryb rozpracované v ČR a ohlas na 15 českých příspěvků byl pro nás opravdovým zadostiučiněním, že námi nastoupená cesta hledání „true picture“ nebyla ztracenou investicí. ■

JAN KUBEČKA, JIŘÍ PETERKA,
JOSEF MATĚNA, EVA HOHAUSOVÁ,
Biologické centrum AV ČR, v. v. i.,
Hydrobiologický ústav

Mezi nejperspektivnější metody přímého odlovu vzorků ryb ve volné vodě nádrží a jezer patří košelkové nevydy (vlevo) a vlečné sítě (vpravo). V dnešní době začínáme znát jejich účinnost pro vzorkování rybního plůdku. Poznání účinnosti pro vzorkování ostatních starších ročníků ryb je výzvou pro příští studie.

FOTO: PETR ZNACHOR, ARCHIV BC AV ČR

**Konference
přilákala odborníky
ze 34 zemí.**